

**FILOZOFICKÁ
FAKULTA**
Masarykova univerzita

ROZVOJ INFORMAČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V HETEROGENNÍCH SKUPINÁCH EDUKACE

Mgr. Pavlína Mazáčová, Ph.D.

Inkluzivní přístup k edukaci v knihovně

- Rovné zacházení s rozdílností intelektových i fyzických schopností, s etnickými, jazykovými nebo kulturními rozmanitostmi
- Akceptace rozdílnosti
- Neusilování o překonání rozdílů „za každou cenu“
- Rozličenosti mezi žáky nejsou eliminovány a považovány za rušivé
- Každý žák je ve středu zájmu učícího knihovníka

Žák se speciálními vzdělávacími potřebami (legislativa)

Zdravotní postižení	Zdravotní znevýhodnění	Sociální znevýhodnění
<ul style="list-style-type: none"> • Vývojové poruchy učení nebo chování • Mentální postižení • Tělesné postižení • Zrakové postižení • Sluchové postižení 	<ul style="list-style-type: none"> • Zdravotní oslabení • Dlouhodobá nemoc 	<ul style="list-style-type: none"> • Rodinné prostředí • Nařízená ústavní nebo ochranná výchova • Postavení azylanta nebo účastníka azylového řízení

**+ žák nadaný
a mimořádně
nadaný**

Podpůrná opatření (podle školského zákona) pro žáky

- Speciální metody, formy, postupy
- Speciální pomůcky
- Didaktické materiály
- Kompenzační pomůcky
- Rehabilitační pomůcky

- Asistent pedagoga
 - pro dítě
 - pro lektora
 - pro třídu

Vývojové / specifické poruchy učení a chování (VPUCH)

Dyslexie

- Zhoršený výkon při hlasitém čtení
- Sekundární projevy méněcennosti a úzkosti
- Utváření negativního postoje ke čtení

Dysgrafie

- Neupravené, neuspořádané nečitelné písmo
- Často kombinováno s obtížemi v kreslení (tzv. dyspinxie)
- Problém: (ne)čitelnost vlastních zápisků

Dysortografie

- Neschopnost aplikovat naučená pravidla v praxi písemného projevu
- Snížený jazykový cit - v lekcích čtenářské gramotnosti

ADHD

- Problémy v reakcích, prožívání, sociálních vztazích

Žáci s vývojovými poruchami učení a chování (VPUCH)

- **Nejpočetnější skupina** žáků se SVP v běžných školách
- Nestejnorodá skupina
- Množství různých poruch
 - čtení, psaní, matematika, kombinace
- **VŠECHNY poruchy zasahují psychiku a promítají se do sociálních vztahů** (neúspěšnost, vyčlenění, osamělost, posměch - reakcí nevhodné chování a interakce)
 - ovlivňují průběh výukových aktivit
 - měly by být zohledněny už při přípravě učícího knihovníka na lekci

Práce učícího knihovníka se žáky s VPUCH

- **Ideálně – KOMUNIKACE s UČITELEM** v dostatečném předstihu před konáním lekce – zjištění podmínek
- Preferujte u dítěte **verbální projev** (ale vždy dle typu VPUCH)
- **Posuzujte a hodnotěte pouze to, co dítě stačilo vypracovat** (NE časově limitované úkoly)
- **Neporovnávejte** výsledky žáků navzájem
- Vysvětlování tématu – používejte **krátké věty**, jednoduchá srozumitelná slova
- **Podporujte, chvalte, snažte se být trpěliví**
- Prostor: **žák s VPUCH sedí před vámi, nejlépe samotný / uprostřed skupiny žáků, ne na okraji**

NEDOPORUČOVANÉ činnosti pro žáky s VPUCH

- Orientace na mapě
- Slepé mapy
- Orientace podle světových stran
- Letopočty, orientace v časové ose
- Zapamatování si cizích výrazů
- Dlouhé čtené úseky
- Rozsáhlé zápisky

Žák s dyslexií v lekcích v knihovně

- **Jednoduchá kratší zadání**
- Využití **sluchových** postupů (diktafon, audiozáznamy, počítač. programy) – vzdělávací ICT
- **Čtení krátkých členitých textů**
- **Vyhledávání konkrétních** slov, prvních a posledních v odstavci
- **Doplňování** čteného textu **grafikou** / obrázkem / **zjednodušení** textu barevnou ilustrací
- Cíl učícího knihovníka: vést žáka k porozumění textu - po přečtení obsah převyprávět, dokončit započatý příběh, vymýšlet vhodné nadpisy...

Žák s dysgrafií v lekcích v knihovně

- Písemné činnosti: **menší rozsah / stručné odpovědi / volba správné odpovědi**
- Respektujte **sníženou kvalitu grafického projevu**
- Respektujte **pomalejší tempo psaní** – co nestihne, nehodnotit
- Umožněte žákovi psát pouze **přiměřenou část** toho, co píše intaktní žáci

Žák s ADHD v lekcích v knihovně

- Zajistěte **odpočinkový kout** (relaxace, individuální četba, studium)
- Předem připravte a umožněte **alternativní činnosti** – zaměstnat ruce, uvolňovací cviky, jiné úkoly, problémové úkoly, úkoly s manipulací, pohybem
- **Oznamujte vždy včas konec práce nebo změnu činnosti**
- Dávejte **jasné instrukci**, že dítě může dělat jen tolik, co stihne

Nadaný žák v lekcích v knihovně

- Přístup k nadanému dítěti:
 - **akceptovat osobnost / odlišnost / nedirektivní způsob vedení a komunikace**
- Metody pro vzdělávání nadaných žáků:
 - více podnětné / **objevující / problémové / samostatná práce**
 - metodika využívající **vzdělávací technologie** (tablety, vhodné aplikace)

Výukové strategie – kooperativní učení

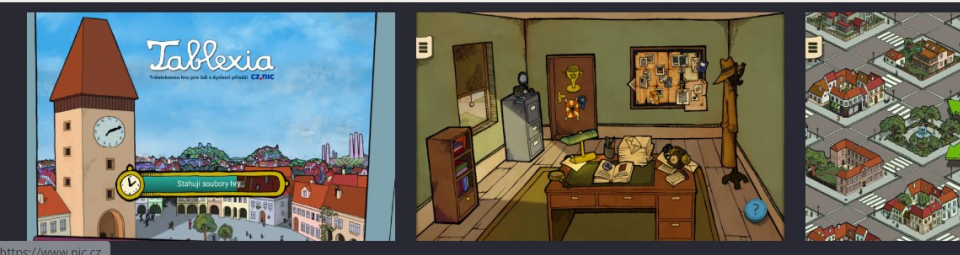
- Učící knihovník „manažerem procesu výuky“
- Důsledná a precizní příprava na lekci
- Učení v malé skupině (2-6 žáků)
- Preference heterogenní skupiny
- Strukturované výukové úlohy / žáci dosáhnou cíle jen společnou prací
- Odpovědnost každého za proces učení
- Konkrétní role pro splnění společného cíle
- Zviditelnění výsledků práce – vizualizace informací (flipy)
- Jasná „pravidla hry“
- Dostatek pracovních materiálů

Didaktické prvky vhodné pro práci s dětmi s VPUCH

- Zjednodušené **nákresy**
- Jednoduché **infografiky** – myšlenková mapa
- Pomocné osnovy s klíčovými slovy
- **Grafické organizéry** – Vennův diagram, T-graf, pětilístek – viz například lekce v projektu [Varianty](#)
- **Časté uvádění příkladů**
- **Vzdělávací technologie; digitální metodické materiály; portály (i-sen.cz)**

O Tablexii

Tablexia je moderní vzdělávací aplikace na podporu **rozvoje kognitivních schopností**. Je určená nejenom **pro děti s dyslexií na druhém stupni** základních škol. Měla by najít využití jak ve školách k doplnění standardní výuky, tak v pedagogicko-psychologických poradnách a dalších poradenských zařízeních určených pro žáky s výukovými obtížemi.

<https://www.nic.cz>

Tablexii tvoří v současné době 10 her, z nichž se každá zaměřuje primárně na trénink jedné kognitivní schopnosti. V jednotlivých hrách si hráč procvičí **pracovní paměť, sluchové vnímání, prostorovou orientaci, zrakovou paměť, pozornost, zrakovou a sluchovou serialitu, zrakové rozlišování, sluchovou paměť a verbální schopnosti**. Hry jsou propojené atraktivní **detektivní tematikou** a prostředí aplikace navozuje atmosféru 30. let minulého století. Hráč vystupuje v roli mladého detektiva, který za dohledu svého staršího kolegy trénuje schopnosti potřebné pro toto náročné povolání.

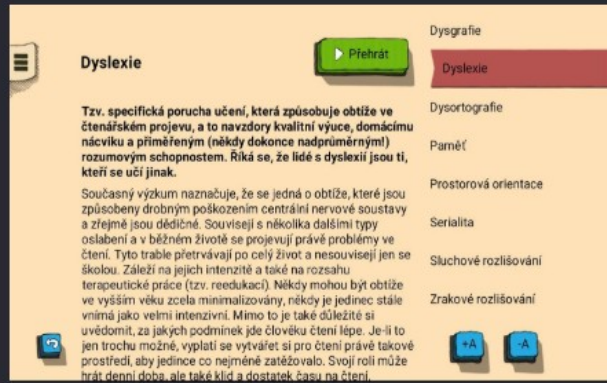
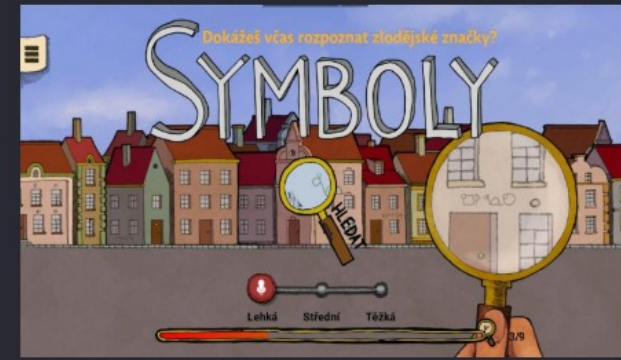
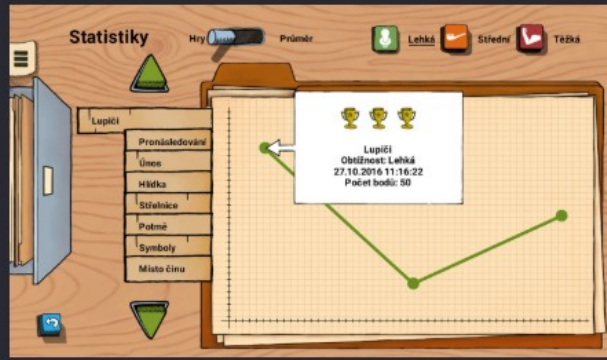
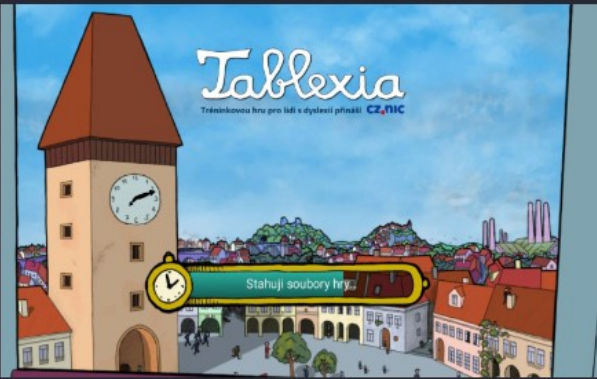
Od koho

Aplikace Tablexia vznikla ve **sdržení CZ.NIC**. Pracuje na ní tým mladých lidí z Laboratoří CZ.NIC. Najdete mezi námi programátory Václava, Matyáše a Luboše, ilustrátorku Anetu, studentky psychologie Andreu, Karolínu a Janu, grafika a UX designera Jakuba. Svoji práci konzultujeme s psycholožkou [PhDr. Lenkou Krejčovou, Ph.D.](#) z [DYS-centra Praha o.s.](#), která se věnuje právě specifickým poruchám učení, a Mgr. Cyrilem Bromem, Ph.D. z MFF UK, který se zabývá tématy z oblastí umělé inteligence, kognitivního modelování, výpočetní etologie a vzdělávacích efektů výzkumných simulací.

Pro koho

Tablexia se odlišuje od ostatních programů a aplikací na podporu kognitivního rozvoje tím, že je zaměřena na velmi specifickou cílovou skupinu. Aplikace je určena **pro děti s dyslexií na druhém stupni** základní školy. Dítě si musí na prvním stupni základní školy osvojit spoustu dovedností, které bude potřebovat po celý zbytek života a které jsou stěžejní pro další učení. Dětem s dyslexií je proto právě v tomto věku věnována větší pozornost. Stává se však, že když dítě přejde na druhý stupeň, pochopení a podpory pro jeho potíže je mnohem méně. Nicméně děti potřebují své schopnosti procvičovat i nadále. Pro děti na druhém stupni navíc v současné době existuje výrazně méně aplikací a možností, **jak si atraktivní formou své poznávací schopnosti trénovat**. Z tohoto důvodu jsme se rozhodli zaměřit aplikaci na děti na druhém stupni základních škol.

<https://www.tablexia.cz/cs/o-tablexii/>

K aplikaci a hrám je zpracována metodika.

Doporučené zdroje

[Muzikoterapie a specifické poruchy učení](#)

[Čtení a dyslexie](#)

[Cvičení pro hyperaktivní děti](#)
Speciální pohybová výchova

[Dítě s narušenou komunikační schopností ve škole](#)

[Profesní kompetence učitele mateřské školy](#)

[Nadané děti a jejich rozvoj](#)

[Logopedie](#)

[Inkluzivní vzdělávání](#)
Teorie a praxe

[Speciální pedagogika](#)

[Děti s tělesným a kombinovaným postižením ve škole](#)

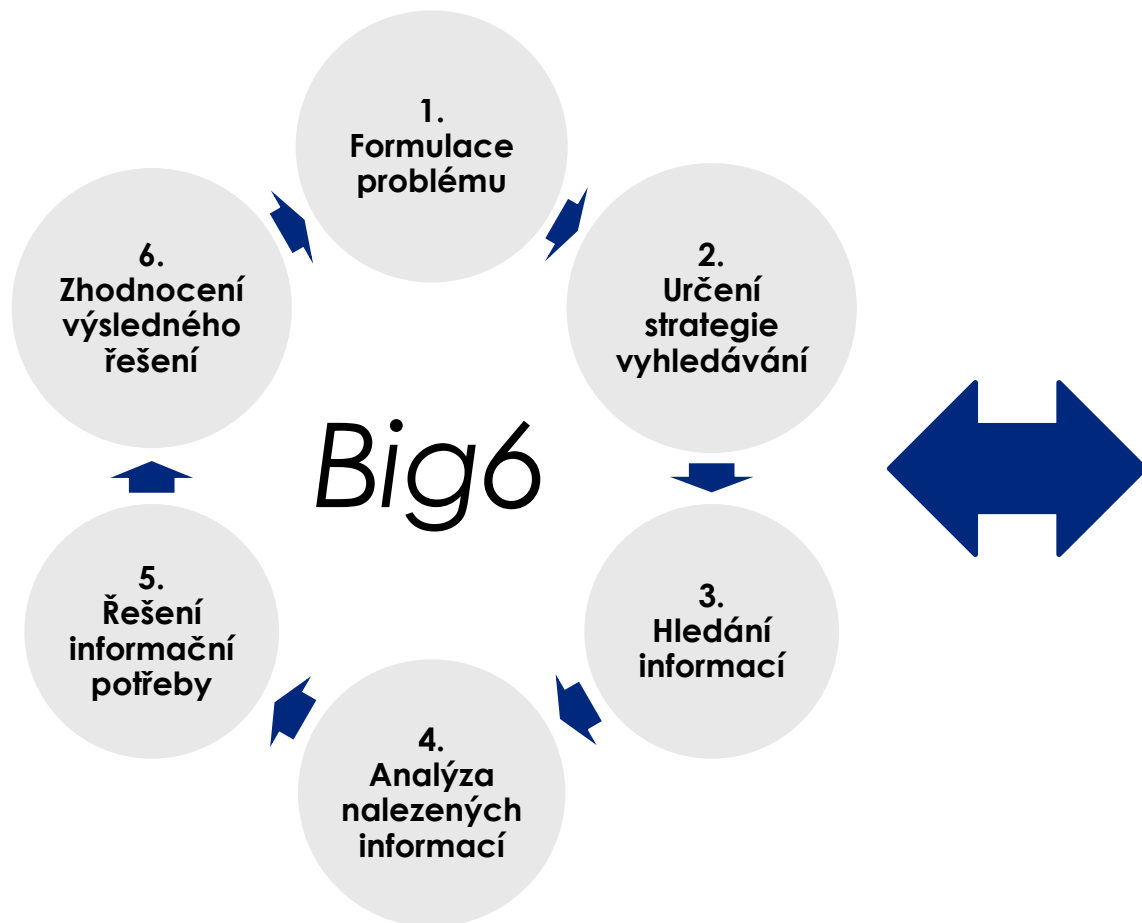

[Terapie ve speciální pedagogice](#)
2., přepracované vydání

[Vychovatelství](#)
Učebnice teoretických základů oboru

Model BIG6 pro žáky 1. stupně ZŠ

Formulace problému

Určení typu informace

Získání informací

Posouzení pravdivosti informací
+ Analýza získaných informací

Identifikace a nasazení
vhodných prostředků pro řešení

Hodnocení získaného řešení
a použitého postupu

+

**vstupní
a výstupní
úrovně
indikátorů**

Inkluzivní přístup v lekcích

SPU (dyslexie, dysgrafie atp.) = normální rozumové nadání

- Model E-U-R
- Výuka orientovaná na činnost žáků
- **Kooperativní**, projektové a problémové učení
- Kooperativně řešený projekt doplněný o problémové úlohy
- Inkluzivní přístup přímo ve struktuře lekcí
- Proces informačního vzdělávání je „ukryt“

Použité zdroje

- ČESKÁ ŠKOLNÍ INSPEKCE. *Specifikace informační gramotnosti NIQES: Výstupní zpráva*. Praha: ČŠI, 2014 [cit. 2020-06-01], 55 s. Dostupné z: <http://bit.ly/1Q79wlb>
- ŠAUEROVÁ, Markéta, Klára ŠPAČKOVÁ a Eva NECHLEBOVÁ. *Speciální pedagogika v praxi*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4369-1
- KATALOG podpůrných opatření [online]. UPOL, 2024 [cit. 2024-25-01]. Dostupné z: <http://katalogpo.upol.cz/socialni-znevychodneni/modifikace-vyucovacich-metod-a-forem/4-2-1-2-vizualizace-obsahu-a-procesu-vzdelavani/>